

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

25 JUNI 1998

WETSONTWERP

houdende instemming met het Verdrag van Amsterdam houdende wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en sommige bijbehorende Akten, met de Bijlage, met verscheidene Protocollen en met de Slotakte, gedaan te Amsterdam op 2 oktober 1997

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER ALBERT GEHLEN

- (1) Samenstelling van de commissie :
Voorzitter : de heer de Donnéa (F-X)

A. — **Vaste leden**
C.V.P. HH. Cauwenberghs,
Eyskens, Ghesquière,
Mevr. Verhoeven.
P.S. HH. Grosjean,
Harmegnies, Moriau.
V.L.D. H. De Croo, Eeman,
Versnick.
S.P. Mevr. Croes-Lieten,
H. Van der Maelen.
P.R.L.- HH. de Donnéa, Simonet.
F.D.F.
P.S.C. H. Gehlen.
VI.Blok H. Lowie.

Agalev/H. Van Dienderen.
Ecolo

B. — **Plaatsvervangers**
H.De Crem, Mevr. Hermans,
HH. Moors, Van Erps, N.

HH. Borin, Henry, Larcier,
Meureau.
HH. Chevalier, Daems, Lahaye,
Valkeniers.
Mevr. Dejonghe, HH. Schellens,
Schoeters.
HH. Bacquelaine, Michel,
Reynders.
HH. Beaufays, Maïresse.
HH. Sevenhans, Van den Eynde.

HH. Decroly, Mevr. Schüttringer.
Ecolo

C. — **Niet-stemgerechtigd lid**

V.U. H. Borginon

Zie:

- 1583 - 97 / 98 :

— Nr. 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.

(*) Vierde zitting van de 49e zittingsperiode

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

25 JUIN 1998

PROJET DE LOI

portant assentiment au Traité d'Amsterdam modifiant le Traité sur l'Union européenne, les Traités instituant les Communautés européennes et certains Actes connexes, à l'Annexe, à divers Protocoles et à l'Acte final, faits à Amsterdam le 2 octobre 1997

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTERIEURES (1)

PAR
M. ALBERT GEHLEN

- (1) Composition de la commission :
Président : M. de Donnéa (F-X)

A. — **Titulaires**
C.V.P. MM. Cauwenberghs,
Eyskens, Ghesquière,
Mme Verhoeven.
P.S. MM. Grosjean
Harmegnies, Moriau.
V.L.D. MM. De Croo, Eeman,
Versnick.
S.P. Mme Croes-Lieten,
M. Van der Maelen.
P.R.L.- MM. de Donnéa, Simonet.
F.D.F.
P.S.C. M. Gehlen.
VI.Blok M. Lowie.

Agalev/M. Van Dienderen.
Ecolo

B. — **Suppléants**
M. De Crem, Mme Hermans,
MM. Moors, Van Erps, N.

MM. Borin, Henry, Larcier,
Meureau.
MM. Chevalier, Daems, Lahaye,
Valkeniers.
Mme Dejonghe, MM. Schellens,
Schoeters.
MM. Bacquelaine, Michel,
Reynders.
MM. Beaufays, Maïresse.
MM. Sevenhans, Van den Eynde.

M. Decroly, Mme Schüttringer.

C. — **Membre sans voix délibérative :**
V.U. M. Borginon

Voir:

- 1583 - 97 / 98 :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

(*) Quatrième session de la 49e législature

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp houdende instemming, dat is overgezonden door de Senaat, besproken op 9 juni 1998.

Ter gelegenheid van de besprekking van het onderhavige wetsontwerp is ook gedebatteerd over een voorstel van resolutie betreffende de goedkeuring van het Verdrag van Amsterdam (voorstel nr. 1273 van de heer Van der Maelen).

I. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Verwezen zij naar de inleidende uiteenzetting van de minister in de commissie voor de Buitenlandse Zaken van de Senaat (zie verslag van de heren Hatry en Hostekint, Stuk Senaat nr. 1-109/2, blz. 1 tot 11).

De minister voegt er echter de volgende beschouwingen aan toe :

«Gezien de gestage uitbreiding van Europa en het feit dat niet alle Lidstaten op alle punten met dezelfde snelheid naar meer integratie willen gaan is de versterkte samenwerking wellicht aangewezen om de Europese constructie niet te laten stagneren of af te remmen op het ritme van degene die het traagst vooruit wil.

In zekere zin kan aldus een soort van harde kern gecreëerd worden, hetgeen een mobiliserend effect zal hebben. De voorwaarden om zulke samenwerking op te zetten zijn echter zo strikt, dat zelfs indien dit verschillende snelheden met zich zou brengen, er voldoende garanties lijken ingebouwd om de Europese constructie niet uit elkaar te rukken.

Het inluiden van de éénheidsmunt en de instelling van een zogenaamde EURO-X-Raad zijn in feite toepassingen «avant la lettre» van zo'n versterkte samenwerking. Ook hier verwacht men dat die een motiverend effect zullen hebben eerder dan het uiteenvallen van de Unie te veroorzaken.

Bij aanvang van de IGC heeft de hele civiele maatschappij er samen met het Parlement op aangedrongen dat het nieuwe verdrag zou beantwoorden aan de echte noden van de burger. Zulks moge blijken uit de talrijke manifesten, plechtige verklaringen, beginselprogramma's en andere eisen van de meest uiteenlopende actie- en pressiegroepen uit de verschillende geledingen van de maatschappij.

Het lijkt dan ook normaal dat in de onderhandelingen rekening werd gehouden met de signalen, de richtlijnen en de duidelijke opdrachten die uitgingen van de nationale parlementen. Het is dus om dat maatschappelijk contract in acht te nemen dat het

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent projet de loi d'assentiment, transmis par le Sénat, a été examiné par votre commission lors de sa réunion du 9 juin 1998.

A l'occasion de l'examen du présent projet, votre commission a également débattu d'une proposition de résolution concernant l'approbation du Traité d'Amsterdam (proposition n° 1273 de M. Van der Maelen).

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Il convient de se reporter à l'exposé introductif fait par le ministre devant la commission des Affaires étrangères du Sénat (voir rapport de MM. Hatry et Hostekint, Doc. Sénat n° 1-903/2, pp. 1 à 11).

Le ministre ajoute toutefois les considérations suivantes :

«Compte tenu de l'élargissement constant de l'Europe et du fait que tous les Etats membres ne veulent pas évoluer à la même vitesse dans le sens d'une intégration plus poussée, il est sans doute souhaitable de renforcer la coopération pour ne pas laisser stagner la construction européenne ni la ralentir en adoptant le rythme de ceux qui sont partisans de l'intégration la plus lente.

On pourrait donc, en quelque sorte, créer un noyau dur, ce qui aura un effet mobilisateur. Les conditions de la mise en oeuvre d'une telle coopération sont toutefois tellement strictes que, même si cela entraînait une intégration à différentes vitesses, il semble que l'on ait prévu suffisamment de garanties pour ne pas démanteler la construction européenne.

L'avènement de la monnaie unique et la création d'un Conseil EURO X sont en fait des applications avant la lettre d'une telle coopération renforcée. On s'attend également à ce que ces initiatives aient un effet motivant plutôt qu'à ce qu'elles ne provoquent la désagrégation de l'Union.

Au début de la CIG, l'ensemble de la société civile a insisté, de concert avec le Parlement, pour que le nouveau traité réponde aux besoins véritables du citoyen. En témoignent les nombreux manifestes, déclarations solennelles, plates-formes et autres revendications de groupes d'action et de pression les plus divers, issus de différents secteurs de la société.

Dès lors, il semble normal que dans les négociations il ait été tenu compte des signaux, des directives ou même des mandats clairs reçus des parlements nationaux. C'est donc pour respecter ce contrat social que le nouveau traité répond à toute une série de

nieuwe verdrag beantwoordt aan een hele reeks eisen van de burgers met betrekking tot het dagelijks leven : werkgelegenheid, gezondheid, milieu, verbruik, veiligheid, openbare diensten enz.»

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN

De heer De Croo deelt mee dat zijn fractie het ter besprekking voorliggende ontwerp zal goedkeuren.

Voor hij tot zijn opmerkingen ten gronde komt, stelt de spreker een aantal vragen:

- Gelet op het feit dat het Verdrag van Amsterdam een gemengd verdrag is, hoe verloopt de goedkeuring ervan door de assemblees van de deelgebieden? Bestaat er geen gevaar dat een van die assemblees haar goedkeuring weigert? Wat zouden daarvan de gevolgen zijn? Hoe evolueert de regionale factor in de andere lidstaten van de Unie?

Welke gevolgen heeft een en ander op het sluiten van Europese verdragen?

- In Denemarken werd het Verdrag van Amsterdam onmiddellijk aan de burgers ter goedkeuring voorgelegd, via een referendum.

In beginsel is de spreker voorstander van die vorm van directe democratie. Niettemin stelt hij zich in dit geval vragen bij het voorleggen van dergelijke technische teksten aan de bevolking.

- Hoe komt het dat België nog steeds achterophinkt met de omzetting van de richtlijnen?

Hoe komt die achterstand over in het buitenland?

De spreker vraagt zich af wat de aangekondigde «richtsnoeren» inzake werkgelegenheid inhouden. Ware het niet aangewezen in de allereerste plaats rekening te houden met de ontwikkelingen ter zake, die voortvloeien uit de evolutie in de rechtspraak van het Hof van Justitie? (Een en ander geldt ook voor het uittekenen van de financiering van de sociale zekerheid in België.)

Volgens de spreker kunnen, ongeacht de voortgang die volgens de regering werd gemaakt, vraagtekens worden geplaatst bij de precieze draagwijdte van het sociale Europa.

Valt er iets nieuws te melden inzake de bescherming van het milieu? Op dat vlak hebben emotionele reacties soms tot een aantal ontsporingen geleid; zo werden inzake dierenbescherming bepalingen aangenomen waarbij de in uitzicht gestelde sancties zelfs verder gaan dan wanneer het om mensen gaat.

Voorts betreurt de spreker het uitblijven van wezenlijke vooruitgang op het vlak van het buitenlands beleid.

revendications des citoyens concernant la vie quotidienne : l'emploi, la santé, l'environnement, la consommation, la sécurité, les services publics, etc ...»

II. QUESTIONS ET OBSERVATIONS DES MEMBRES

M. De Croo déclare que le groupe politique auquel il appartient approuvera le présent projet.

Préalablement à ses observations sur le fond, l'intervenant pose les questions suivantes :

- Le Traité d'Amsterdam étant un traité mixte, comment évolue son approbation dans les assemblées des entités fédérées ? Y-a-t-il risque que l'une de ces assemblées refuse son approbation ? Quelles en seraient les conséquences ?

Comment évolue le fait régional dans les autres pays de l'Union ?

Quelles en sont les conséquences en matière de conclusion des traités européens ?

- Au Danemark, le Traité d'Amsterdam a été directement soumis aux citoyens, par voie de référendum.

Sur le principe, l'intervenant est favorable à cette forme de démocratie directe. Toutefois, en l'occurrence, il s'interroge sur la très haute technicité des textes ainsi soumis à la population.

- Pourquoi la Belgique continue-t-elle d'être en retard dans la transposition des directives ?

Comment ce retard est-il perçu à l'étranger ?

L'intervenant se demande ce que signifient les «lignes directrices» annoncées en matière d'emploi. Ne convient-il pas de tenir compte en tout premier lieu (cela vaut aussi pour la réflexion en matière de financement de la sécurité sociale en Belgique) des percées qui résultent de l'évolution de la jurisprudence de la Cour de Justice ?

L'intervenant estime que, quels que soient les progrès revendiqués par le gouvernement, il est permis de s'interroger sur la portée exacte de l'Europe sociale.

Qu'y-a-t-il de neuf en matière de protection de l'environnement ? Il s'agit d'un domaine où des réactions émotionnelles ont parfois conduit à un certain nombre d'aberrations, comme l'adoption, en vue d'assurer la protection animale, de dispositions plus sévères que les sanctions prévues quand des êtres humains sont en cause.

L'intervenant regrette par ailleurs qu'aucun progrès réellement significatif n'ait pu être enregistré dans le domaine de la politique extérieure.

Hij verheugt zich daarentegen wel over de integratie van het Schengen-acquis in het raamwerk van de Unie, alsook over de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement.

Wat het besluitvormingsproces betreft, is hij voorstander van beslissingen bij gekwalificeerde meerderheid in alle aangelegenheden waarin evolutie wenselijk is. Parallel daarmee vindt de spreker wel dat de elementen uit het Verdrag die blijvend zouden moeten zijn, een specifieke bescherming behoeven.

Die bescherming is zeker verantwoord als men bedenkt dat de uitbreiding tot verwatering en tot een vlucht voorwaarts dreigt te leiden.

Tot besluit is de spreker bijzonder beducht voor het «euro-egoïsme». Dergelijke evolutie wordt nog gevraaglijker in het licht van de negatieve - en gevraaglijke - reacties die ze wellicht zal losweken in de periferie van Europa.

*
* *

De heer Beaufays is het eens met de aanpak die de minister in zijn inleiding naar voor heeft geschoven: het Verdrag van Amsterdam moet worden getoetst door een afweging van de resultaten tegen de doelstellingen en de verwachtingen.

In verband daarmee ontwaart hij drie wezenlijke streefdoelen in de agenda voor de onderhandelingen die tot de ondertekening van het Verdrag van Amsterdam hebben geleid: de afronding van de in Maastricht op gang gebrachte evoluties, de institutionele aanpassingen met het oog op de uitbreiding, het streven om Europa dichter bij de burger te brengen.

— *De afronding van de in Maastricht op gang gebrachte evoluties*

De rol van het Europees Parlement werd verdiept. Toch heeft de positieve inschatting op dit punt ook een schaduwzijde, want het medebeslissingsrecht blijkt alleen maar te gelden voor de beslissingen die de Raad bij gekwalificeerde meerderheid heeft genomen.

De spreker vindt dat slechts zeer weinig is terecht gekomen van de beoogde verdieping via de totstandbrenging van een onderbouw inzake sociale en fiscale aangelegenheden, alsmede op milieuvlak. Hij vindt het vooral jammer dat de regel van de eenparigheid behouden is gebleven in een aantal essentiële sociale domeinen, maar ook op fiscaal gebied.

Il se réjouit par contre de l'intégration de l'acquis de Schengen dans le cadre de l'Union, ainsi que de l'accroissement des compétences du Parlement européen.

En ce qui concerne le processus décisionnel, s'il estime que tout ce qui devrait pouvoir évoluer devrait être décidé à la majorité qualifiée, il juge cependant que, parallèlement à ceci, les éléments du Traité qui devraient garder valeur permanente devraient faire l'objet d'une protection spécifique.

Cette protection se justifie d'autant plus que l'élargissement risque d'entraîner une dilution ainsi qu'une fuite en avant.

En conclusion, l'intervenant déclare redouter tout particulièrement l'«euroégoïsme». Une telle évolution serait d'autant plus dangereuse qu'elle ne manquerait pas de provoquer des réactions négatives - et dangereuses - à la périphérie de l'Europe.

*
* *

M. Beaufays rejoint la démarche adoptée par le ministre dans son exposé introductif pour estimer que l'analyse du Traité d'Amsterdam doit passer par une comparaison entre les résultats d'une part et les objectifs et les attentes d'autre part.

Dans cette logique, il estime que l'agenda des négociations ayant conduit à la signature du Traité d'Amsterdam comportait essentiellement trois objectifs : l'achèvement des évolutions amorcées à Maastricht; l'adaptation des institutions en vue de l'élargissement; le rapprochement de l'Europe de ses citoyens.

— *L'achèvement des évolutions amorcées à Maastricht*

Le rôle du Parlement européen a été développé. Le jugement positif que l'on peut porter sur ce point doit toutefois être nuancé par le constat que le champ d'application de la codécision restera limité aux décisions du Conseil prises à la majorité qualifiée.

L'intervenant juge que l'objectif d'approfondissement par l'établissement d'un socle social, fiscal et environnemental n'a été que très peu rencontré. Il déplore principalement que la règle de l'unanimité reste maintenue dans des domaines sociaux essentiels ainsi qu'en matière de fiscalité.

Voorts acht hij het resultaat dat werd bereikt inzake het GBVB geenszins overtuigend. Meer in het bijzonder bieden de goedgekeurde bepalingen betreffende de organisatie van het GBVB een te zwak antwoord op het schrijnende gebrek aan politieke wil.

Tevens betreurt de spreker dat de koppeling van de WEU aan de EU ambigu blijft en dat de eventuele fusie van beide instellingen naar een volgende IGC wordt doorgeschoven. Dat die integratie - die hoe dan ook geleidelijk moet verlopen - op een weigering is gestoten, is in zijn ogen een mislukking; een en ander staat haaks op de bewering als zou er nu meer zekerheid bestaan over de in uitzicht gestelde gemeenschappelijke verdediging. Het gebrek aan waardering voor de WEU doet integendeel de vrees ontstaan dat er momenteel in feite geen sprake is van concrete fusievooruitzichten.

— De institutionele aanpassingen met het oog op de uitbreiding

De spreker is van oordeel dat die doelstelling duidelijk niet werd bereikt.

Voorts vraagt hij zich af of de mythe van de subsidiariteit niet wordt vervangen door de mythe van de nauwere samenwerking (die pas tot stand kan komen als aan zeer strenge - om niet te zeggen onuitvoerbare - voorwaarden is voldaan).

Gelet op het uitblijven van echte vooruitgang inzake de institutionele hervormingen, vraagt de spreker zich af of de instellingen niet volledig verlamd dreigen te geraken.

Hoe ver staat België met de uitwerking van een tekst over de institutionele hervormingen en de te nemen diplomatieke stappen, bovenop de interpretatieve verklaring die de Belgische regering heeft afgelegd - en die hoe dan ook verder gaat dan het bereikte compromis?

Wat is overigens de aard van het verband tussen de samenstelling van de Commissie en de herweging van de stemmen? Is de verklaring van de Belgische regering terzake voldoende duidelijk?

— Het streven om Europa dichter bij de burger te brengen

Volgens de spreker valt op dat punt beslist positief nieuws te rapen, al blijft het wachten op een ware kentering.

Als positieve elementen kunnen worden genoemd: de geleidelijke totstandbrenging van een ruimte waarin vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid heersen; de verdere bevestiging op Europese schaal van een aantal fundamentele rechten, de uitstippeling van Europese beleidslijnen die de burger aanspreken; de democratische uitbouw van de Unie....

Il juge également très mitigé le résultat atteint sur le plan de la PESC. Principalement, les dispositions mises en place en matière d'organisation de la PESC ne compenseront pas le manque cruel de volonté politique.

L'intervenant déplore également que l'articulation de l'UEO à l'Union européenne reste ambiguë et que la fusion éventuelle de l'UEO et de l'Union soit reportée à une prochaine CIG. Le refus de cette intégration de l'UEO - qui devrait certes être progressive - lui paraît un échec, qui rend discutable l'assertion selon laquelle la perspective d'une défense commune aurait été renforcée. Au contraire, le manque de considération dont l'UEO est l'objet fait craindre qu'en réalité, aucune perspective concrète de fusion ne se dégage aujourd'hui.

— Les réformes institutionnelles en vue de l'élargissement

L'intervenant juge que cet objectif est manifestement non satisfait.

Il se demande par ailleurs si l'on ne passe pas du mythe de la subsidiarité au mythe de la coopération renforcée (celle-ci ne pouvant se déclencher que moyennant des conditions très sévères, voire irréalisables).

Devant l'absence de progrès réel en matière de réforme des institutions, l'orateur se demande si ne se pose pas le risque d'une paralysie totale.

Au-delà de la déclaration interprétative du gouvernement belge - qui va certes plus loin que le compromis atteint - qu'en est-il de l'élaboration par la Belgique d'un texte sur les réformes institutionnelles ainsi que des démarches diplomatiques à accomplir dans cette optique ?

Quelle est par ailleurs la nature du lien établi entre la composition de la Commission et la modification de la pondération des voix ? La déclaration du gouvernement belge est-elle suffisamment claire ?

— Rapprocher l'Europe des citoyens

L'intervenant juge que, dans ce domaine, on enregistre certes des éléments positifs, mais qu'il n'y a pas non plus de révolution.

Peuvent être jugés positifs : l'établissement progressif d'un espace de liberté, de sécurité et de justice; le développement de certains droits fondamentaux au niveau européen, le développement de politiques communautaires qui touchent les citoyens; le développement démocratique de l'Union

Inzake het hoofdstuk over de werkgelegenheid werd wellicht de opvallendste vooruitgang geboekt.

Tegenover die positieve punten staan een aantal gemiste kansen. De spreker denkt vooral aan de nog steeds te beperkte versterking van de bestaande rechten en de niet-uitbreiding van de politieke rechten (enkel de aan het burgerschap verbonden rechten werden betekenisvol uitgebreid).

Tot besluit betreurt de spreker dat het Verdrag van Amsterdam het Europese bouwwerk nog ingewikkelder heeft gemaakt. Het Verdrag had meer coherentie en perspectieven moeten bieden.

Derhalve komt het er vooral op aan de toekomst voor te bereiden.

De spreker verklaart dat zijn fractie nauwlettend zal blijven toeziен op de noodzakelijke institutionele hervormingen die aan iedere uitbreiding moeten voorafgaan, en met name op de uitbreiding van de stemmingen bij gekwalificeerde meerderheid. Bovendien baart het hem zorgen dat bepaalde lidstaten er blijkbaar niet in slagen onderling tot overeenstemming te komen.

Voorts moet de voorbereiding van de twee grote uitdagingen van morgen (met name de invoering van de euro en de uitbreiding), verder haar beslag krijgen.

Ter afronding van zijn betoog formuleert de spreker drie voorstellen:

— Europa moet opnieuw een politiek project krijgen, aangezien de euro niet volstaat als grondslag voor een politiek Europa;

— in navolging van het voorstel van Jacques Delors, moet een beperkt comité worden opgericht, dat zou moeten nagaan waar de Europese Unie naar moet streven en volgens welke scenario's die doelstellingen moeten worden verwezenlijkt; een en ander moet het mogelijk maken de publieke opinie duidelijke uitleg te verschaffen bij de diverse beleidskeuzes die kunnen worden gemaakt;

— de procedure tot hervorming van de Europese verdragen moet worden gewijzigd;

Tot slot vraagt de spreker dat de minister die verschillende voorstellen op de Europese Top van Cardiff ter sprake brengt.

*
* *

De heer Borginon betreurt dat, parallel met de besprekking van dit wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag van Amsterdam, niet van gedachten kan worden gewisseld over de mogelijkheid om over dat Verdrag een referendum te organiseren (zie het door de heer Borginon en mevrouw Van de Castelee ingediende wetsvoorstel tot instelling van een refe-

Le chapitre sur l'emploi est probablement l'avancée la plus marquante.

A ces points positifs, il faut opposer un certain nombre d'occasions manquées, principalement le caractère toujours limité du renforcement des droits existants et l'absence d'extension des droits politiques (seuls les droits liés à la citoyenneté connaissent une extension significative).

En conclusion, l'orateur regrette que le Traité d'Amsterdam ait surtout augmenté la complexité du cadre européen, plutôt que de donner à l'Union une cohérence et un horizon.

Il s'agit dès lors surtout de préparer l'avenir.

L'intervenant déclare que le groupe politique auquel il appartient restera attentif à la nécessaire réforme des institutions avant tout élargissement, et en particulier à l'extension du vote à la majorité qualifiée. Il se montre par ailleurs extrêmement préoccupé par l'apparente impossibilité à se mettre d'accord entre un certain nombre d'Etats membres.

Par ailleurs, la préparation des deux grands défis de demain, c-à-d l'introduction de l'euro et l'élargissement, doit être poursuivie.

L'intervenant termine son intervention en formulant trois propositions :

— que soit relancé un projet politique pour l'Europe, l'euro ne suffisant pas à créer l'Europe politique;

— que soit constitué un comité restreint - à l'image de ce qu'avait proposé Jacques Delors -, qui serait chargé d'étudier les finalités de l'Union européenne et les scénarios pour y aboutir; de cette manière, il y aurait moyen d'expliquer clairement à l'opinion publique les différents choix possibles;

— que soit modifiée la procédure de réforme des traités européens.

Enfin, l'orateur demande au ministre de relayer ces différentes propositions au sommet européen de Cardiff.

*
* *

M. Borginon regrette que, parallèlement à l'examen du présent projet de loi d'assentiment, il ne soit pas possible de discuter de la possibilité de soumettre le Traité à un référendum (voir la proposition de loi de M. Borginon et de Mme Van de Castelee «insistant un référendum sur le Traité d'Amsterdam modifiant le traité sur l'Union européenne, les traî-

rendum over het Verdrag van Amsterdam houdende wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en sommige bijbehorende akten, Stuk nr. 1429/1).

De spreker herinnert eraan dat zijn fractie het Verdrag zou evalueren aan de hand van de waarborgen die het zou bieden voor meer veiligheid in Europa en voor nieuwe impulsen voor het Europese project.

Meer bepaald moest een stap vooruit worden gezet op het vlak van de werking van de instellingen, de besluitvormingsprocedures, de daadwerkelijke invulling van de subsidiariteit en de regionale dimensie, de versterking van een echt buitenlands- en veiligheidsbeleid, alsook de verbetering van de interne veiligheid.

De spreker is van oordeel dat de resultaten de verwachtingen geenszins hebben ingelost.

— *Op institutioneel vlak :*

Er is geen doorbraak gekomen; de knelpunten zijn gewoon doorgeschoven naar later. Het ontbreekt de Europese leiders nog steeds volkomen aan een visie; ze zijn in twee kampen verdeeld: de voorstanders van een vrijhandelszone en de federalisten.

Zolang de institutionele hervormingen op zich laten wachten, blijft de Europese constructie evenwel overgeleverd aan politieke wisselvalligheden, waardoor een versnelde terugkeer naar het gevaarlijke concept van de «natie-staat» niet ondenkbaar is.

— *Het Comité van de regio's :*

Ondanks een zekere toename van het aantal aangelegenheden waarvoor het Comité van de regio's moet worden geraadpleegd, leverde dat in de praktijk slechts povere resultaten op.

Het Comité van de regio's blijft bovendien verstoken van het recht om bij het Hof van Justitie beroep aan te tekenen.

Er is hoe dan ook nog een lange weg te gaan alvorens het Comité van de regio's uitgroeit tot een se-naat van de regio's en de volkeren.

— *De talenregeling :*

De spreker kan geenszins genoegen nemen met het feit dat men zich ertoe heeft beperkt de Europese burgers het recht te verlenen zich in hun eigen taal schriftelijk tot de Europese instellingen te richten, alsook in hun eigen taal een antwoord te krijgen: het knelpunt van de mondelinge contacten werd aldus niet geregeld, evenmin als dat van de gelijkheid van de verschillende Europese talen bij intern gebruik binnen de instellingen. Bijgevolg blijft een dreiging wegen op het Nederlands als werktaal.

tés instituant les Communautés européennes et certains actes connexes», n° 1429/1).

L'intervenant rappelle que, pour le groupe politique auquel il appartient, le caractère acceptable ou non du Traité dépendait des garanties qu'il apporteraient pour accroître la sécurité en Europe et faire progresser le projet européen.

Plus particulièrement, des progrès devaient être enregistrés sur le plan du fonctionnement des institutions, des processus décisionnels, de la réalité des principes de la subsidiarité et de la dimension régionale, du renforcement d'une réelle politique étrangère et de sécurité et de l'amélioration de la sécurité intérieure.

L'intervenant estime que les résultats sont loin d'avoir répondu aux attentes.

— *Sur le plan institutionnel :*

Il n'y a pas de percée, mais un simple report des difficultés. Les dirigeants européens continuent à manquer totalement de vision, partagés entre deux camps, celui des libre-échangistes et celui des fédéralistes.

Or, en l'absence de réformes institutionnelles, la construction européenne reste à la merci de tout accident politique, qui risquerait de précipiter un retour à la dangereuse formule des Etats-Nations.

— *Le Comité des régions :*

Bien que le nombre de domaines dans lesquels le Comité des régions doit être consulté connaisse une certaine extension, les résultats enregistrés sur ce plan restent maigres.

La possibilité pour le Comité des régions de saisir la Cour de Justice n'a par contre pas été retenue.

En tout état de cause, il reste un long chemin à parcourir avant que le Comité des régions ne devienne un Sénat des régions et des peuples.

— *L'emploi des langues :*

L'intervenant juge très insuffisant que l'on se soit limité à garantir le droit de chaque citoyen européen à s'adresser par écrit aux institutions européennes dans sa langue et à recevoir une réponse dans sa langue : la question des communications orales n'est pas réglée, pas plus que celle de l'égalité des différentes langues européennes sur le plan de l'usage interne au sein des institutions. En conséquence, le néerlandais se trouve menacé en tant que langue de travail.

— De onderhandelingsmethode :

Volgens de spreker is duidelijk gebleken dat de methodes van de klassieke diplomatie ontoereikend zijn. Doordat de lange voorbereidende werkzaamheden aan ambtenaren zijn toevertrouwd, zijn zeer technische en voor de leek onbegrijpelijke teksten tot stand gekomen. Nochtans was na het Verdrag van Maastricht beloofd dat niet opnieuw dezelfde fouten zouden worden begaan en dat erop zou worden toegezien dat de teksten leesbaar bleven, wat de enige garantie vormt dat de burger zich erin kan vinden. Wordt het niet hoog tijd om terug te grijpen naar de traditionele werkwijze, waarbij een grondwetgevende vergadering een ontwerp van institutioneel raamwerk indient?

— Het GBVB :

Op dit vlak werd geen echte voortgang geboekt. Er werd dus nog niet geleerd uit het fiasco in Joegoslavië.

— Binnenlandse Zaken en Justitie:

Eenparigheid blijft de algemene regel. Er komt geen democratische controle inzake asielrecht, immigratiebeleid of gerechtelijke en politieke samenwerking.

- De subsidiariteit :

Het toepassingsgebied van dat beginsel blijft beperkt tot de gedeelde bevoegdheden. In feite is men er niet toe gekomen oplossingen te zoeken voor het vraagstuk van de bevoegdheidsverdeling tussen het Europese, het nationale en het regionale niveau. Een en ander leidt tot absurde situaties, zoals vergaderingen van de Raad «Interne Markt» die moeten worden gewijd aan de besprekking van maatregelen van regelgevende aard.

- De Commissie :

Het doorbreken van het exclusieve initiatiefrecht van de Europese Commissie is zelfs niet aan de orde gekomen.

- De EMU

Er werden geen pogingen ondernomen om het beheer van de EMU aan de Europese instellingen toe te vertrouwen. Evenmin is werk gemaakt van garanties op grond waarvan de regio's een gedifferentieerd economisch beleid kunnen voeren.

— La méthode de négociation :

L'intervenant juge que les méthodes de la diplomatie classique ont montré leurs limites. Le fait d'avoir confié à des fonctionnaires le long travail préparatoire a engendré des textes d'une haute technicité, incompréhensibles au profane. Or, après le Traité de Maastricht, la promesse avait été faite de ne pas retomber dans les mêmes erreurs et de veiller à la lisibilité des textes, seul garant de l'adhésion des citoyens. Ne serait-il pas temps d'en revenir à la méthode traditionnelle du projet de cadre institutionnel rédigé par un Constituant ?

— La PESC :

On n'enregistre ici aucune avancée réelle. On n'a donc toujours pas tiré les leçons du fiasco yougoslave.

— Les affaires intérieures et la Justice :

La règle générale reste celle de l'unanimité. Aucun contrôle démocratique n'est instauré en ce qui concerne le droit d'asile, la politique de l'immigration, la coopération en matière de justice et de police.

- La subsidiarité :

L'application de ce principe reste limitée aux compétences partagées. En fait, on n'a pas tenté de résoudre la question de la répartition des compétences entre les niveaux européen, national et régional. Il en résulte des situations absurdes où les réunions du Conseil «Marché intérieur» doivent être consacrées à la discussion de mesures relevant du niveau réglementaire.

- La Commission

Le droit d'initiative exclusive de la Commission européenne n'a même pas été discuté.

- L'UEM

Rien n'a été fait pour confier la gestion de l'UEM aux institutions européennes. Rien n'a non plus été prévu pour garantir aux régions la possibilité de mener une politique économique différenciée.

— Het Hof van Justitie :

Er werd geen gevolg gegeven aan de door de fractie van de spreker geformuleerde voorstellen inzake verschoningsgronden.

De spreker geeft toe dat het Verdrag ook een aantal positieve aspecten bevat: de versterking van de positie van het Europees Parlement als wetgevende instantie; de overdracht van een aantal aangelegenheden van de derde naar de eerste pijler; enkele specifieke verbeteringen op het vlak van de werkgelegenheid, alsook op sociaal vlak in het algemeen.

Tot besluit stelt de spreker dat het Verdrag van Amsterdam de verwachtingen niet heeft ingelost. Meer in het bijzonder komt door het Verdrag een volkomen gebetonnerd stelsel tot stand dat op termijn een gevaar betekent voor de vrede en de veiligheid in Europa. Een en ander heeft tot gevolg dat deze tekst onmogelijk kan worden goedgekeurd.

De spreker betreurt dat de Deense bevolking het Verdrag niet bij referendum heeft afgewezen. Dat had de voortzetting kunnen voorkomen van dit uitzichtloze proces dat de Europese onderhandelaars op gang hebben gebracht. In die methode kan maar op één manier verandering worden gebracht, met name via druk van de Europese volkeren op hun leiders. België fnuikt evenwel elke vorm van druk in die zin, door de weigering referenda over de Europese Verdragen te organiseren.

Het Europese bouwwerk zou wel eens kunnen instorten als men die weg blijft bewandelen en overhaast tewerk blijft gaan, door de Unie uit te breiden zonder tegelijk grondige hervormingen uit te voeren. De oplossing moet worden gezocht in nieuwe onderhandelingen, die eventueel zouden moeten plaatsvinden zonder de landen die de zaak blokkeren. Rond de onderhandelingstafel zouden dan enkel de voorstanders zitten van een democratisch en een op een politiek project gebaseerd Europa.

III. ANTWOORDEN VAN DE MINISTER

- De instemmingsprocedure

Aan de ICBB (Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid), een permanent overlegorgaan, werden vooralsnog geen problemen voorgelegd inzake goedkeuring van het Verdrag door de deelparlementen.

- De rol van de regio's

De rol die aan de regio's wordt toegedacht, is niet onverenigbaar met de uitbouw van Europa. Op ter-

— La Cour de Justice :

Il n'a pas été donné suite aux propositions d'incompatibilités avancées par le groupe politique auquel l'intervenant appartient.

L'orateur concède que le Traité contient également quelques aspects positifs : renforcement de la position du Parlement européen en tant que législateur; transfert d'un certain nombre de matières du troisième pilier vers le premier pilier; améliorations ponctuelles en matière d'emploi et sur le plan social en général.

En conclusion, l'intervenant estime que le Traité d'Amsterdam ne répond pas aux attentes. En particulier, il crée un système tout à fait bloqué qui, à terme, constitue un danger pour la paix et la sécurité en Europe. Il n'apparaît dès lors pas possible d'approuver ce texte.

L'intervenant regrette que la population danoise, se prononçant par référendum, n'ait pas rejeté le Traité, ce qui aurait permis de bloquer la poursuite du processus sans issue dans lequel les négociateurs européens se sont engagés. La seule solution pour modifier la méthode doit être cherchée dans les pressions exercées par les peuples d'Europe sur leurs dirigeants. En Belgique, toutefois, on exclut a priori toute pression en ce sens en refusant de soumettre les traités européens à référendum.

Si l'on devait poursuivre dans cette voie et s'engager dans la fuite en avant que constitue l'élargissement sans réforme profonde, il est à craindre que le cadre européen ne s'effondre. La solution doit être cherchée dans l'ouverture de nouvelles négociations, dont seraient éventuellement exclus ceux qui sont cause de blocages. Ces négociations rassembleraient dès lors les tenants d'une Europe démocratique, fondée sur un projet politique.

III. RÉPONSES DU MINISTRE

- Procédure d'assentiment

La CIPE (Conférence interministérielle de la politique étrangère), qui constitue l'organe permanent de concertation, n'a pas été saisie à ce jour d'un quelconque problème d'approbation du Traité par les assemblées des entités fédérées.

- Le rôle des régions

Le rôle dévolu aux régions n'est pas inconciliable avec la construction européenne. A terme, il peut

mijn kan die rol zelfs nuttig zijn om met het begrip «Natiestaat» te breken.

In een aantal Europese landen is duidelijk een ontwikkeling ingezet. Algemeen genomen vindt de stuwing in de richting van de regionale feitelijkheid zijn oorsprong in de economie.

Men mag er dus van uitgaan dat steeds meer rekening zal moeten worden gehouden met de regio's. In het raam van de onderhandelingen over het voorliggende Verdrag had België een uitbreiding van de bevoegdheden van het Comité van de Regio's voorgesteld. Er werd op bepaalde vlakken onmiskenbaar vooruitgang geboekt.

— Het gebruik der talen

De minister is het niet eens met de kritiek van de heer Borginon.

Hij vindt dat we momenteel, zelfs in bepaalde grote landen, een bewustwording meemaken van de noodzaak om de verschillende talen van de Europese Unie te verdedigen.

— De communicatie met de burger

De communicatie met de burger moet absoluut worden verbeterd. In de huidige context lijkt de Deense optie, met name het referendum, niet aangewezen.

We moeten trouwens vaststellen dat het in Denemarken veeleer ging om Deense dan om Europese politiek.

We mogen verwachten dat de instelling van de EMU zal gepaard gaan met een Europese bewustwording bij de bevolking. De invoering van de euro zal duidelijk en concreet aantonen wat de uitbouw van Europa inhoudt.

- Werkgelegenheid en sociaal beleid

Dat het Sociaal Protocol in het Verdrag werd ingevoerd, betekent een grote vooruitgang.

De ingezette ontwikkeling kan worden vergeleken met wat zich onlangs op monetair vlak heeft afgespeeld. Het monetaire Europa krijgt thans zeer concreet vorm, hoewel we lang ter plaatse hebben getrappeld alvorens we dat proces konden aanvatten. Een soortgelijke ontwikkeling zou zich blijkbaar ook op het vlak van de werkgelegenheid en het sociaal beleid moeten kunnen aftekenen.

Het feit dat werd besloten met richtsnoeren te werken, is ongetwijfeld een compromis tussen integratie en subsidiariteit. In tegenstelling tot tal van andere personen op de Europese politieke scène, is de minister van oordeel dat Europese integratie en subsidiariteit niet noodzakelijk aan elkaar tegengesteld zijn.

même être jugé salutaire, pour rompre avec le concept de «l'Etat-Nation».

Il est incontestable qu'une évolution s'est amorcée dans un certain nombre de pays européens. D'une manière générale, la poussée en faveur du fait régional trouve son origine dans l'économique.

On peut donc estimer qu'à l'avenir, il faudra de plus en plus tenir compte des régions. Dans le cadre de la négociation du présent Traité, la Belgique avait proposé une extension des compétences du Comité des régions. Indéniablement, un certain nombre de progrès ont été enregistrés.

— L'emploi des langues

Le ministre exprime son désaccord par rapport aux critiques formulées par M. Borginon.

Il estime que l'on assiste à une prise de conscience de la nécessité de défendre les diverses langues de l'Union européenne, y compris dans un certain nombre de grands pays.

— La communication avec le citoyen

Il est impératif d'améliorer la communication avec le citoyen. Dans le contexte actuel, la voie choisie par le Danemark, c-à-d le recours au référendum, ne paraît pas indiquée.

Force est d'ailleurs de constater qu'au Danemark, il a été davantage question de politique danoise que de politique européenne.

Il est permis de penser que la mise en place de l'UEM s'accompagnera d'une prise de conscience européenne de la part de la population, à laquelle l'introduction de l'euro montrera clairement et concrètement ce que signifie la construction de l'Europe.

- Emploi et politique sociale

Un progrès important est constitué par l'insertion du Protocole social dans le Traité.

L'évolution amorcée doit être comparée à ce qui s'est passé naguère sur le plan monétaire. Alors que l'Europe monétaire est maintenant en train de se faire de la manière la plus concrète qui soit, on a en effet très longtemps piétiné, avant de pouvoir amorcer le processus. Une évolution similaire devrait vraisemblablement pouvoir se dessiner sur le plan de l'emploi et de la politique sociale.

Le fait d'avoir prévu d'agir en termes de «lignes directrices globales» constitue certes un compromis entre l'intégration et la subsidiarité. Toutefois, à la différence de nombreux acteurs de la scène politique européenne, le ministre juge que l'intégration européenne et la subsidiarité ne sont pas forcément antinomiques.

— De schepping van een flexibiliteitsmythe ?

Het begrip flexibiliteit werd ingevoerd om te pogingen de standpunten van wie meer subsidiariteit wil, te verzoenen met de standpunten van wie vindt dat er te veel subsidiariteit is.

Men kan zich dus net als de heer Beaufays (zie hierboven) afvragen of de subsidiariteitsmythe niet langzaam maar zeker door de flexibiliteitsmythe wordt vervangen.

Men kan in geen geval aanvaarden dat de subsidiariteit zou worden vervangen door een flexibiliteit die al evenveel onvolkomenheden vertoont.

Persoonlijk vindt de minister dat de flexibiliteit toch niet de nagestreefde oplossing zal inhouden. Er is daarentegen wel degelijk een beweging in gang gezet en de convergentie zal op termijn worden verwezenlijkt, ook op het stuk van de fiscaliteit.

Het proces dat met de EMU is ingezet, maakt convergentie onvermijdelijk : de elf landen die deel zullen uitmaken van de eurozone hebben nu reeds dezelfde krachtlijnen voor het begrotingsbeleid goedgekeurd; dat eerste punt van convergentie vraagt op zijn beurt dat een convergerend sociaal en fiscaal beleid zou worden gevoerd.

Voor wie de subsidiariteit en de flexibiliteit naar voor hebben geschoven in een poging hun eigen interne spanningen weg te werken, zouden beide begrippen wel eens bedrog kunnen blijken te zijn.

— De verdere hervorming van de Europese instellingen

Zoals uit het bij het Verdrag gevoegde protocol blijkt, bestaat er voor België een rechtstreeks en duidelijk verband tussen de samenstelling van de Commissie, de stemprocedure en de weging der stemmen.

Momenteel bestaan er over de toekomst van Europa twee verschillende opvattingen : enerzijds is er de opvatting die Europa als een vrijhandelszone ziet (het Verenigd Koninkrijk en Duitsland hangen die visie aan); anderzijds is er het project voor een geïntegreerd geheel, dat door de meeste landen die deel uitmaken van de EMU, wordt aangehangen. Mocht de eerste visie het halen, dan zouden bepaalde aspecten van het beleid onvermijdelijk naar het nationale niveau terugvloeien; zo bijvoorbeeld ook het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. Het politieke project moet dus op de voorgrond worden gesteld. Voor Europa is dat de enig mogelijke toekomst. Alle institutionele aangelegenheden zullen daar nauw mee verbonden zijn.

— Zoeken naar een nieuwe manier van werken ?

Zowel de eerste minister als de minister van Buitenlandse Zaken pleiten ervoor dat te gelegener tijd een beroep zou worden gedaan op een «comité van

— Création d'un mythe de la flexibilité ?

Le concept de la flexibilité a été introduit pour tenter de concilier les positions de ceux qui veulent davantage de subsidiarité et de ceux qui estiment qu'il y en a trop.

Comme l'a fait M. Beaufays (voir ci-avant), on peut dès lors se demander si le mythe de la subsidiarité n'est pas en voie d'être remplacé par le mythe de la flexibilité.

En tout état de cause, on ne peut accepter que la subsidiarité soit remplacée par une flexibilité qui serait tout aussi imparfaite.

Pour sa part, le ministre estime que la flexibilité n'apportera de toute manière pas la solution recherchée. Un mouvement est bel et bien enclenché et, à terme, la convergence s'établira, y compris sur le plan de la fiscalité.

Le processus qui s'est amorcé avec l'UEM rend la convergence inéluctable : les onze pays qui feront partie de la zone euro ont d'ores et déjà adopté les mêmes lignes de politique budgétaire; ce premier point de convergence postule à son tour l'établissement de politiques sociale et fiscale convergentes.

Pour ceux qui ont mis en avant la subsidiarité et la flexibilité afin de tenter de résoudre leurs propres tensions internes, les deux notions risquent dès lors de se révéler des leurres.

— La poursuite des réformes institutionnelles

Comme le montre le protocole joint au Traité, il y a, pour la Belgique, un lien direct et clair entre la composition de la Commission, le système de vote et la pondération des voix.

A l'heure actuelle, le devenir de l'Europe fait l'objet de deux conceptions différentes : à la vision libre-échangeiste qui est celle du Royaume-Uni et de l'Allemagne s'oppose le projet d'un ensemble intégré prononcé par la plupart des pays rassemblés dans l'UEM. Si c'était la première de ces perspectives qui devait l'emporter, on assisterait inévitablement à la renationalisation de certaines politiques, en ce compris la politique extérieure et de sécurité commune.

Il est donc impératif de mettre en avant le projet politique. Il constitue le seul avenir possible pour l'Europe et toutes les questions institutionnelles y sont intimement liées.

— Recherche d'une autre manière de procéder ?

Tant le premier ministre que le ministre des Affaires étrangères sont favorables au recours en temps voulu à un «comité des sages». Force est toutefois de

wijzen». Toch moeten we vaststellen dat de grote landen tegen zo'n formule gekant zijn.

De bijdrage van een dergelijk comité van wijzen zou nochtans bijzonder nuttig zijn, zowel wat het nog uit te werken politieke project betreft als om de resterende institutionele problemen op te lossen.

Het zou ten eerste wenselijk zijn dat binnen de kortste tijd een Europese grondwet wordt geschreven. Ook hier zijn de grote landen evenwel terughoudend. Zo'n formule zou nochtans het voordeel hebben dat ze de hiërarchie van de normen verduidelijkt.

In elk geval zou een inspanning moeten worden geleverd om de leesbaarheid van de teksten te verbeteren.

— Belgische achterstand bij de omzetting van de richtlijnen

De minister van Buitenlandse Zaken, wiens diensten met een coördinatierol zijn belast, rapporteert bijna maandelijks aan de regering over de voortgang van die omzetting, zodat de pressie op de verschillende federale departementen wordt verhoogd.

Niettemin dient erop te worden gewezen dat de vertraging vaak ook aan de gewesten en de gemeenschappen te wijten is.

Het ligt voor de hand dat indien boetes worden opgelegd, de federale regering niet zal betalen voor de tekortkomingen van de deelregeringen.

— Milieu

Het zoeken naar een evenwichtige en duurzame ontwikkeling behoort voortaan tot de doelstellingen van de Unie. Het nieuwe Verdrag bepaalt dan ook dat met de milieu-eisen rekening wordt gehouden bij de beleidsbepaling en -uitvoering voor elk van de sectoren. Aldus krijgen de milieunormen een hogere waarde. Nochtans zal men erover moeten waken dat op die manier geen verstoring van de interne markt wordt veroorzaakt.

IV. STEMMINGEN

Artikel 1, artikel 2, alsmede het gehele ontwerp worden achtereenvolgens aangenomen met 7 tegen 2 stemmen.

De rapporteur,

A. GEHLEN

De voorzitter a.i.,

D. VAN DER MAELEN

constater que les grands Etats sont hostiles à l'usage d'une telle formule.

La contribution d'un tel comité des sages serait pourtant extrêmement utile, tant sur le plan du projet politique à concevoir que pour résoudre les problèmes institutionnels qui demeurent.

De même, la rédaction d'une Constitution européenne serait éminemment souhaitable. Toutefois, ici aussi, les grands Etats membres sont réticents. Une telle formule présenterait pourtant l'avantage de clarifier la hiérarchie des normes.

En tout état de cause, un effort devrait être fait pour améliorer la lisibilité des textes.

— Retard belge dans la transposition des directives

Le ministre des Affaires étrangères, dont les services sont chargés d'un rôle de coordination, fait presque mensuellement rapport au gouvernement sur l'état d'avancement de cette transposition, de manière à augmenter la pression sur les différents départements fédéraux.

Il faut toutefois souligner que les retards sont souvent également imputables aux communautés et aux régions.

Il est évident qu'en cas d'imposition d'amendes, le gouvernement fédéral ne paiera pas pour les défaillances imputables aux autres exécutifs.

— L'environnement

La recherche d'un développement équilibré et durable est dorénavant inscrite au nombre des objectifs de l'Union. Le nouveau Traité prévoit dès lors l'intégration des exigences en matière d'environnement dans la définition et la mise en oeuvre de toutes les politiques sectorielles. Les normes environnementales se voient dès lors attribuer une valeur supérieure. Il conviendra toutefois d'éviter que ne soient introduites par ce biais des distorsions au marché intérieur.

IV. VOTES

L'article 1er, l'article 2 et l'ensemble sont successivement adoptés par 7 voix contre 2.

Le rapporteur,

Le président a.i.,

A. GEHLEN

D. VAN DER MAELEN